

besöksförbudet den 1 oktober 2020 har även en rutin för säkra besök på särskilt boende tagits fram.

Syrgasbehandling är en medicinsk behandling som behandlande läkare förskriver vid behov och kan vid behov tillgodoses inom äldreomsorgen.

Förslag till beslut

Ordföranden Erik Slottner (KD) föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med förvaltningens förslag

Beslutsgång

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

§ 15. Remiss av Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Dnr 1.6-650/2020

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering.

Ärendet

Äldreförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2020-11-26.

Utredningen *Framtidens socialtjänst* föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta nuvarande lag. Utredningens förslag syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar socialtjänst. Utredningens större förslag handlar om:

- förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst
- övergripande planering och planering av insatser
- kunskapsbaserad socialtjänst
- möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning

Äldreförvaltningen ställer sig bakom utredningens förslag till ny socialtjänstlag, men vill särskilt uppmärksamma följande:

- Det finns behov av stöd i utvecklingen mot en förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst samt i omställningen till ett

större fokus på planering i enlighet med lagens bestämmelser.

- Det finns behov av stöd för att kunna utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst.
- Förvaltningen ser svårigheter med att låta den enskilde vända sig direkt till den utförande verksamheten för att få en insats utan föregående behovsprövning samt är tveksam till valet av att inkludera korttidsboende och dagverksamhet.
- Förvaltningen anser att det vore önskvärt med en bestämmelse om att socialnämnden kan återkräva felaktig avgift för insatser enligt SoL i de fall det framkommer att den enskilde undanhållit eller lämnat felaktiga uppgifter om inkomster, boendekostnader, med mera.
- Förvaltningen saknar en möjlighet att vidta åtgärder vid konstaterade missförhållanden när kommunen själv brister i sin verksamhet.
- Förvaltningen förespråkar en sammanhållen socialtjänst där äldreomsorgen är inkluderad och anser inte att det finns skäl att införa en särlagstiftning för äldreomsorgen.

Förslag till beslut

Ordföranden Erik Slottnér (KD) föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med förvaltningens förslag.

Vice ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S) lade fram ett eget förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med detta.

Beslutsgång

Ordföranden Erik Slottnér (KD) ställde de två förslagen mot varandra och fann att nämnden beslutat i enlighet med förvaltningens förslag.

Reservationer

Vice ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S) reserverade sig mot beslutet till förmån för deras eget förslag till beslut enligt följande:

Vi hade förhoppningar om att utredningen skulle föreslå en särlagstiftning för äldreomsorg för att höja ambitionerna och stärka äldreomsorgens förutsättningar, men istället antar den föreslagna nya socialtjänstlagen formen av en ramlag med större handlingsfrihet för kommunerna och mindre detaljreglering. Det blir då än mer viktigt att värna

behovsprincipen, då resurser ska prioriteras till dem som är i störst behov.

En tydlig lag med krav på stat, regioner och kommuner som anger inriktning och ambitioner för att garantera den enskilde rätt till individanpassad vård och omsorg samt stöd och service behövs. Det nuvarande begreppet ”skälig levnadsnivå” har urvattnats mer och mer vartefter pengarna till äldreomsorgen inte räckt till och vi ser inte att den föreslagna ändringen till ”skäliga levnadsförhållanden” kommer att göra någon skillnad för den enskilde. En särskild rättighetsbaserad äldreomsorgslagstiftning, som tillförsäkrar äldre rätten till goda levnadsvillkor, inflytande över sin egen situation och garanterar en god vård och omsorg möjliggör för en äldreomsorg som ger ett liv i delaktighet och att äldre kan delta i samhällslivet på samma grund som andra. En sådan ny lagstiftning ska vara en ambitionshöjning och följas av statliga resurser.

Vi socialdemokrater vet att kvalitet i äldreomsorgen hänger ihop med bra arbetsvillkor för personalen. Personalen är äldreomsorgens viktigaste resurs, och genom att satsa där satsar vi på kvaliteten. Att jobba i omsorgen måste bli mer attraktivt och ska det bli verklighet behöver anställningstryggheten stärkas och arbetsförhållandena förbättras.

Utredningens förslag om att insatser ska kunna tillhandahållas utan behovsprövning vilar på goda intentioner om en lättillgänglig socialtjänst. Vi sympatiserar med intentionerna men menar att de fackliga organisationernas invändningar som har framförts i yttrandet måste höras. Att utredningen utan en konsekvensanalys har föreslagit att insatser som till exempel hemtjänst, korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhopparprogram ska erbjudas utan individuella behovsbedömningar är inte bra. Vi delar den uppfattning som har framförts av både de fackliga organisationerna och berörda förvaltningar inom Stockholms stad. Det finns en del insatser som inte är lämpliga att erbjuda utan behovsprövning.

Vi motsätter oss inte att kommunerna ska ha fler öppna verksamheter eller att uppsökande verksamheter ska utvecklas för att nå fler. Tvärtom så ser vi flera områden där insatser kan erbjudas utan behovsprövning. Staden kan till exempel utveckla arbetet för att nå fler som befinner sig utanför arbetsmarknaden och därmed tidigt kunna erbjuda arbetsmarknadsinsatser.

Det vi skarpt motsätter oss är att en av de viktigaste principerna kommer att frångås, principen om att det är individens behov som avgör vilka insatser som ska ges. Om inte förslaget ändras kommer en resursförskjutning ske till de som inte har så stora behov på bekostnad av de som har stora stödbehov. Det grundläggande målet om likvärdighet och att socialtjänsten ska främja jämlikhet i levnadsvillkor kommer att fallera. För risken är stor att insatser till behövande och omsorgen om äldre som har stora stödbehov kommer att försämras när undanträngningseffekter uppstår till följd av en avskaffad behovsprövning.

Det innebär inte att vi inte ser brister i det nuvarande systemet. En fungerande behovsprövning är i grunden likvärdig och möter behov utifrån individens behov. Alltför ofta riskerar detta dock att vara en idealbild. I verkligheten möter den objektivt grundade biståndsbedömningen ofta faktorer som påverkar vilka möjligheter socialtjänsten har. Alltifrån tillgängliga resurser för själva biståndsbedömningen till vilka resurser, i bred bemärkelse, som finns för beviljad insats påverkar biståndsbedömningen. Under en stor del av 2000-talet har den offentliga ekonomin försvagats till följd av skattesänkningar vilka urholkat de resurser som funnits för att bevilja biståndsbedömda insatser. Detta i sin tur har inneburit en mer restriktiv tolkning av lagstiftningen än den som var lagstiftarens ursprungliga intention. Det är i ett sådant läge lätt att se lösningen i att avskaffa behovsprövningen. Det är dock att bortse från andra insatser som behöver göras.

En avskaffad biståndsbedömning riskerar också vara ett förslag som utöver ovanstående invändningar även leder till kvarhållningseffekter och stora kostnader för kommunerna. Socialförvaltningens formulering sammanfattar vår stora oro för konsekvenserna: Dessa risker bedöms särskilt stora om utredningens förslag att överlåta till privata utförare att bedöma om en insats som utföraren erbjuder ska kunna ges utan behovsprövning blir verklighet. Likaså ser förvaltningen en risk för ökad rättsosäkerhet för den enskilde om privata utförare ges möjlighet att påverka vilka de tar emot genom att hjälpa den enskilde att bedöma om det är rätt insats för personen ifråga. Utredningen har inte tagit hänsyn till att kommunerna har begränsade resurser och att förslaget riskerar att leda till att kommuner inför tak för insatser som erbjuds till olika individer.

Inte heller har utredningen tagit hänsyn till att likställigheten mellan kommuner och medborgare kommer att försvagas.

Istället för att föreslå en avskaffad behovsprövning för exempelvis korttidsboenden, skyddat boende för våldsutsatta, HVB för vuxna och avhopparprogram borde den fortsatta lagstiftningsprocessen fokusera på förslag som bidrar till ökad måluppfyllelse avseende lagstiftarens intention för att säkerställa att de med stora behov ska få dessa tillgodosedda.

Särskilt uttalande

Ledamoten Robert Mjörnberg m.fl. (V) anmälde ett särskilt uttalande enligt följande:

Socialtjänstlagen är en av de hörnstenarna i den svenska välfärden som nu står inför en stor förändring. Det är länge sedan lagen sågs över så kan det vara tid för en uppdatering, vi är försiktigt positiva till huvuddelen av de förändringar som föreslås men tycker att det är negativt att man inte sett över ekonomiskt bistånd. Dessutom är det negativt för utredningen att det redan innan den startade fanns riktlinjer som bakband den då den inte fick föra fram förslag som kan bidra till kostnadsökningar. Det anser vi försvagar utredningen.

Äldreförvaltningen tar fram fyra väsentliga förslag områden som vi instämmer i; förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst övergripande planering och planering av insatser kunskapsbaserad socialtjänst; möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning. Vi anser att för äldreomsorgen är det förtjänstfullt att utredningen lägger stor vikt vid Socialtjänstens uppdrag att förebygga och motverka sociala problem, förutom dess kompensatoriska uppdrag med social omsorg och omvårdnad till människor som på grund av ålder eller funktionsnedsättning, sjukdom eller liknande inte kan förväntas tillgodose sina egna behov. Förutom det förebyggande arbetet hoppas vi också att socionomer och socialtjänsten kommer kunna medverka i samhällsplaneringen i högre grad, vilket enligt utredningen är en intention som funnits i decennier men som inte kunnat praktiseras. I takt med att arbetsbelastningen varit för hög inom flera delar av myndighetsutövningen har möjligheten till uppsökande och förebyggande arbete varit i princip obefintlig. Detta är en bidragande orsak till den höga personalomsättningen bland socialsekreterare, som är kostsam för både i form av ekonomiska resurser och lidande hos grupper av individer samt

enskilda. Förebyggande av sociala problem kräver samverkan mellan olika sektorer och detta lyfts i utredningen fram som en svårighet. Sociala investeringar och utvecklande av nya sätt att arbeta förebyggande kräver resurser både till socialtjänst, civilsamhället och primärvården. För att den nya lagen ska bli en ambitionshöjning måste det fortsättningsvis också ges ekonomiska förutsättningar både från stat och kommun.

Utredningen tar upp att förutsättningen för god kvalitet är ett systematiskt kvalitetsarbete på arbetsplatsen och att omsorgen är rättssäker och tillgänglig. En viktig kvalitetshöjande åtgärd är utredningens förslag att det införs ett krav i socialtjänstlagen på att verksamheter inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Detta förutsätter en fungerande kunskapsbaserad socialtjänst och därför instämmer vi med förslaget att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda hur man kan säkerställa en fungerande och effektiv kunskapsstyrning som säkerställer samarbete mellan kommunerna och mellan kommunerna och staten. Vidare föreslår utredningen att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska följas upp, utvecklas och säkras. Såväl IVO:s tillsyn som resultat från öppna jämförelser 2018 har visst brister i verksamheten pga. en otillräcklig uppföljning eller på att åtgärder som ska förbättra verksamheten genomförs utan att grundorsaken till problemet är klarlagd. Tillitsdelegationen, som har analyserat styrningen av välfärdstjänster i offentlig sektor, anger att kommunerna lägger ner mycket tid på att mäta och följa upp. Trots det har verksamheterna själva ofta dålig inblick i hur det faktiskt går för dem. Vi välkomnar därför utredningens förslag att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag på hur myndigheten kan utveckla stödet till kommuner för systematisk uppföljning, som en del i arbetet med att säkerställa och utveckla kvaliteten i verksamheten. I detta borde ingå att kvalitetsredovisningar ska presenteras så att såväl personal som omsorgstagare och politiskt förtroendevalda ska kunna följa resultat av kvalitetsarbetet på både kort och lång sikt.

Ledamoten Leif Söderström (SD) anmälde ett särskilt uttalande enligt följande:

Vi ser mycket positivt på lagförslagets avsnitt avseende att Socialnämnden ska erbjuda brottsofferstöd i syfte att stödja och hjälpa personer som utsatts för brott och dennes anhöriga. Att

hedersbrott och våld i nära relationer lyfts fram särskilt är värdefullt då dessa brott ska tas på stort allvar och utsatta ska ges stöd och förutsättningar att förändra sin situation.

Vi ställer oss något frågande till att inkomster till hemmavarande skolbarn över 21 år ska kunna beaktas vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. På grund av rådande bostadsbrist i Stockholm är det många ungdomar som inte har möjlighet att flytta hemifrån. Vi ser här en risk i att dessa ungdomar kan komma att behöva försörja föräldrar som är i behov av ekonomiskt bistånd, vilket skapar en ännu större tröskel mellan dessa ungdomar och bostadsmarknaden.

Det är positivt att Socialnämnden ska kunna begära att den som erhåller försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet, men det är tveksamt varför detta endast ska kunna begäras under en begränsad tidsperiod.

§ 16. Remiss Rutavdrag för äldre (SOU 2020:52)

Dnr 1.6-652/2020

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ärendet

Äldreförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2020-11-09.

Regeringen har beslutat att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att utreda möjligheterna att utvidga rutavdraget. I utredningens slutbetänkande behandlades frågan om en särskild ordning för rutavdrag för äldre. Uppdraget har omfattat att dels lämna förslag om en sådan ordning för äldre, dels analysera behovet och lämpligheten av en sådan ordning.

I utredningen föreslås dock inte en särskild ordning för rutavdrag för äldre utan att detta kompletteras med tjänster som enbart äldre personer har rätt till. Tjänsterna som föreslås är sällskap, matlagning och bakning samt rastning och passning av sällskapsdjur. Därtill bör möjligheterna till rutavdrag utvidgas för arbete som avser tillsyn av bostad och trädgårdsskötsel.